

"משחקי הכס" בהשראת התנ"ך: המניפולציות, התככים והדמויות

רוברט ברת'יאון מזכיר את ירבעם בן נבט על מלחמות הירושה, ג'ון סנואו הממזר הוא שתי טיפות דוד המלך, סרסיי משלבת את איזבל התכנית ועתליה שסירבה לוותר על הכיסא, וואריז הוא יועץ בסגנון אחיתופל: מוזיאון העם היהודי ב"בית התפוצות" החליט להקדיש ערב לפרק הסיום וספרה-

לג'ורג' מרטין היה סבא יהודי, אבל את ההשראה לספר "משחק של אש וקרח", שעל בסיסו נכתבה הסדרה "משחקי הכס" - הוא שאב ממלחמות השושנים באנגליה, מהפלישה המוסלמית לאירופה, מהמיתולוגיה הגרמאנית, מאגדות עם איסלנדיות ועוד. אבל לאיתמר קרמר מ"בית התפוצות" אין ספק שהסדרה קורצת שוב ושוב לסצנות גדולות וקטנות בתנ"ך. דוגמאות - יש לו למכביר. >> כל מה שמעניין בעולם היהודי - בפייסבוק שלנו. היכנסו << "משחקי הכס" נפתחת לאחר מות המלך, במלחמה בין בתי האצולה של שבע ממלכות ווסטרוז, כאשר צריך להתאחד כדי לצאת לקרב", הוא אומר. "בסדרה לוקחים אויב, קורעים את גופתו ושולחים את חלקיה לכל חלקי הארץ. ואם זה מזכיר לכם אירוע תנ"כי ידוע, זה לא במקרה: בסיפור פילגש בגבעה בספר שופטים, מחלקים את גופתה של האישה שנאנסה לשבעה חלקים, ושולחים את אבריה לכל השבטים, שמתאגדים ויוצאים למלחמה בבני שבט בנימין". קראו עוד בערוץ היהדות: תגידו מזל טוב: מתיסיהו התחתן ברית מילה, כשרות ואנטישמיות: יהודי אירופה תחת מתקפה עשרות רבנים בתפוצות לנתניהו: תקצב אותנו קרמר, מנהל בית הספר הבינלאומי ללימודי העם היהודי ב"בית התפוצות", יחגוג את הפרק האחרון בסדרה שהפכה לקאלט עוד בחייה במוזיאון העם היהודי. הערב (ב') תיערך ב"בית התפוצות" הקרנה חגיגית, במקביל לשידור בארה"ב, ולפניה - פאנל מומחים שיסביר כיצד השפיע התנ"ך על גיבורי סדרת הטלוויזיה. באירוע ישתתפו צחי קינן, מייסד התוכנית "תנ"ך על המסך" ומתניהו דגן, ותנחה העיתונאית גילי איזיקוביץ'. טומן ברא'תיון? שלמה המלך התנ"ך וגם "משחקי הכס" מלאים בתיאורים של הקמת ממלכות חדשות, וקרמר מזכיר מיד את רוברט ברת'יאון, "שהוא כמו בן ירבעם בן נבט - מורד שלוקח את הממלכה ומקים ממלכה משל עצמו. השושלת שלו לא מחזיקה מעמד, ומכיוון שכך, הממלכה נסחפת למלחמת ירושה בלתי פוסקת, בה כל משפחה טוענת לכתר". "עוד נקודת דמיון יפהפיה היא בין טומן ברא'תיון הצעיר לשלמה, שגם הוא הפך למלך בגיל צעיר מאוד. על סף המלכותו של טומן, כאשר הם במקום קדוש, שואל אותו סבו מה הופך מלך - למלך טוב. הוא מציע תכונות כגון צדק, כוח, קדושה, עושר - אך לבסוף מגיע למסקנה שהחוכמה היא התכונה החשובה ביותר. סצנה זהה מתרחשת בפרק ג' של מלכים א', כששלמה נמצא במקום קדוש - משכן גבעון. שלמה מגיע לבמה - ואלוהים שואל אותו איזו תכונה ירצה כמלך. שלמה מגיע למסקנה שהחוכמה היא החשובה ביותר. "אגב, גם לטומן וגם לשלמה יש אח גדול ומשמעותי. אחיו של שלמה הוא אדוניה - ואחיו של טומן הוא ג'ופרי הרהבתן והראוותן. בספר מלכים מתואר כיצד אדוניה מוצא להורג ומאבד את כסאו, וגם סופו של ג'ופרי עגום". ג'ון סנואו? דוד המלך אחד משיאי הסדרה, הוא המפגש בין אריה למלך הלילה. אם תשאלו את איתמר קרמר, הסצנה הטלוויזיונית הזו מזכירה לו מאוד את פרק ג' בספר שופטים, שבו אהוד בן גרא רוצה לפגוע בעגלון מלך מואב ולשם כך נעזר בתכסיס. את ג'ון סנואו הוא משווה לדוד המלך. "ב'משחקי הכס' סנואו הוא ממזר שלא אמור להיות מנהיג, והאירועים כופים עליו להפוך לגיבור ולשליט", הוא מסביר. "גם לדוד התייחסו האחים כאל ממזר, ורק במלחמה עם פלישתים הוא הפגין אומץ, דבר שאפשר לו בהמשך להנהיג ולהפוך למלך". מה עם דמויות הרשעים ב"משחקי הכס"? "לקראת האירוע חיפשנו בתנ"ך דמות של נבל שכולו רוע צרוף, וגילינו שגם לרעים יש צדדים המאפשרים לנו לחוש הבנה כלפיהם. ב'משחקי הכס' יש את סרסיי לאניסטר, בתו של טיווין שנישאה למלך רוברט באראת'יאון והפכה למלכת וסטרוז. סרסיי יזמה תככים והרגה ללא רחמים. זה מזכיר מאוד את המלכה איזבל, בתו של מלך צידון, שנישאה למלך אחאב, הייתה תכנית לא קטנה וחיסלה את נבות כדי לקחת את הכרם שלו, הרגה נביאים וגם מתה בצורה אכזרית". אם מזכירים את סרסיי, אי אפשר שלא להזכיר בקשר שלה עם אחיה. "דמותה מבוססת על נסיכה צרפתייה בשם איזבלה, והיא מקיימת קשר מיני עם אחיה ג'יימי, מה שמזכיר, כמובן, את הקשר בין אמנון ותמר, למרות שיש הבדל עצום: סרסיי וג'יימי אהבו במחשכים, ואילו אמנון, בנו של דוד מאחינועם היזרעאלית, אנס את תמר בת מעכה, שגם היא הייתה מנשי דוד. את סרסיי אפשר להזכיר בנשימה אחת גם עם עתליה בת אחאב, המלכה שסירבה לוותר על כיסאה, בת לשושלת רשע ידועה". לורד בייליש? המן הרשע דמויותיהם הצבעוניות של הרשעים בתנ"ך ובסדרה הפופולארית, משיקות בנקודות נוספות. קרמר משוכנע שהלורד פיטר בייליש מזכיר מאוד את המן הרשע. אבל המן היה רשע, ובייליש תחמן - אני מעיר, וקרמר עונה כי "שניהם יותר תחמנים מרשעים. אלו דמויות גרוטסקיות. המן זומם להרוג את היהודים בעזרת שוחד של 10 אלפי כיכר כסף שהוא מציע לאחשוורוש. גם בייליש כל הזמן משחד, מחניף וזומם. המן מסיים את חייו מושפל ובניו נתלים, ואילו לורד בייליש..." בבקשה בלי ספוילר! "בסדר (צוחק). אם דיברנו על יועצים תחמנים, אי אפשר בלי להזכיר את הדמיון של אחיתופל לואריז. בספר שמואל מתואר כיצד אחיתופל היה היועץ של דוד, אבל כאשר אבשלום, בנו של דוד מרד בו - אחיתופל החל ליעץ לבן במקום לאב. גם ואריז הוא יועץ שטוען שהאינטרס העליון שלו הוא טובת הממלכה, ולכן ברגע שהוא משתכנע ששלטונם של ג'ופרי וסרסיי לאניסטר מזיקים לממלכה, הוא מתחיל ליעץ לדאינריז טארגאריין וגם אותה הוא עוזב". "באופן כללי, גם בתנ"ך וגם ב'משחקי הכס', יש ניתוח של שאלות כגון איך מנהיג אמור לשלוט: האם בעזרת הכוח, או מתוך חולשה? מה קורה אחרי בגידה או תבוסה, ואיך בונים קואליציה. לדוגמה, ב'משחקי הכס' בראן קיבל מסרסיי את ריבראן, ולפני שפגע בטיריון, טיריון קונה אותו בהבטחה של 'היי גרדן'. זה מזכיר, כמובן, כיצד היה צריך משה רבינו לגייס את בני גד, ראובן וחצי משבט המנשה לפני שבני ישראל נכנסו לארץ כנען, ולכן הבטיח להם שאם ישתתפו במלחמה, הם

יקבלו את האדמה בעבר הירדן המזרחי. כמובן שגם בסדרה וגם בתנ"ך יש פנטזיה ודמויות של ענקים ונפילים בעלי כוח עצום. במשחקי הכס זהו 'מאג הענק' ובספר שמואל זהו גולית". בתנ"ך אין דרקונים יורקי אש. "נכון, אבל המדרש והתלמוד מלאים בתיאורים של שדים, מפלצות, יצורים מיתיים ולחשים". על השאלה מה למוזיאון העם היהודי ולפרק הסיום של סדרת טלוויזיה פופולרית, משיב קרמר: "כיום רק אחוז קטן מבין המבקרים אצלנו מגיע כדי לחפש שורשים. הרוב המוחלט בא לראות ולהכיר את התערוכות הקבועות והמתחלפות. למשל, תערוכת ההומור היהודי, או 'גיבורים' הכוללת 150 גיבורים יהודיים. כל המבקרים מגלים שלכל אחד יש חלק בסיפור היהודי השלם, המורכב מ-14.7 מיליון סיפורים קטנים, כמספרם של היהודים בעולם. "למעשה, שמנו לעצמנו מטרה להיות מרכז תרבות שמחבר בין כל הזהויות האפשרויות, מתוך הבנה שאחד הדברים המעניקים את תחושת השייכות ליהדות, היא והזיקה היהודית לתרבות. באפריל 2020 נפתח את תצוגת הקבע החדשה שזוהי בעצם גולת הכותרת שלה". פאנל "משחקי הכס" במוזיאון העם היהודי בבית התפוצות ייערך היום (ב') בשעה 20:30. בשעה 22:00 תחל הקרנת פרק הסיום בשיתוף ו-yes STINGTV. הכניסה ללא תשלום אך מותנית בהרשמה מראש.

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5512313,00.html>